

27 049

PREDŠKOLSKÁ
VÝCHOVA

5

Máj
Jún
2012/13
Ročník LXVII
1,80 €

OBSAH

Vývinovopsychologické charakteristiky a učenie sa cudzieho jazyka – Gabriela Lojová 1
X Problémové správanie detí – Milena Lipnická
Štátny vzdelávací program v učiteľských fórach – Branislav Pupala 6

Školská inšpekcia

Dokumentácia materskej školy v právnych predpisoch – Ilona Uačková 14

Zaujímavosti

Za hranicami vlastnej praxe – Zahraníčne stáže učiteľiek materských škôl – Branislav Pupala, Ondrej Kaščák 22

Z praxe

Tajomstvo energie – Katarína Kohutovičová 26
Prebúdzanie pozitívneho vzťahu k živej prírode – Valéria Dopiráková 29
XIV. ročník celoslovenskej súťaže triednych a školských časopisov – Mária Striššov obálka

Literatúra

Uváčková, I., Valachová, D., Bruteničová, E., Lehotayová, B., Leginusová, T.: Oblasti edukačných skúseností detí v materských školách – Gabriela Droppová 30

Z činnosti SPV

19. snem Spoločnosti pre predškolskú výchovu a 20. výročie založenia organizácie /Správa o činnosti 2012) – Eva Gašparová a kol. 32

Foto: archív autorov.

Ilustrácie:

Kresby 6-ročnej Kataríny Mlkvikovej z MŠ Korňa (1. 36. 39. str. a obálka).

Kresby detí z MŠ na Veternej ulici v Námestove 6-ročná Paťka Ĥrdinová (11. str.); 6-ročná Laura Kováčová (23. str.); 6-ročná Tánicka Kolenčíková (25. str.); 5-ročný Jakub Tohol (31. str.).

Na obálke je kresba 5-ročnej Slávy Uhliarikovej z Materskej školy na Veternej ulici v Námestove.

Predškolská výchova
2012/13
Ročník LXVII
Máj - Jún
5

Celoštátny časopis pre rodičov, jasle a materské školy, založený v roku 1946.
67. ročník

IČO:321 887 65

Vedúca redaktorka a vydavateľka
Mgr. Katarína Domastová
Vychádza s prispáním Ministerstva školstva SR

Vychádza 6 čísiel v roku, jedno číslo 1,80 €.

redakčná rada:

doc. PhDr. Zita Baďuríková, CSc.

Mgr. Oľga Filáková,

PaedDr. Katarína Guziová, PhD.

PhDr. Viera Hajdúková, PhD.

doc. PaedDr. Barbora Kováčová, PhD.,

doc. PhDr. Mária Podhájecká, CSc.,

doc. PhDr. Eva Opravilová, CSc.,

doc. PaedDr. Daniela Valachová, PhD.

prof. PhDr. Marie Vítková, CSc.

Neobjednané rukopisy a ilustrácie redakcia nevracia.

Adresa redakcie: Predškolská výchova, Rovniankova 11, 851 02 Bratislava, tel.: 0905/545557,

e-mail: predvych@post.sk

Zalomenie a výroba tlačových predlôh

Mgr. Miroslava Smolíková

Tlač: Expresprint, s.r.o. Partizánske

Evidenčné číslo EV 111/08

Indexové číslo 49473.

ISSN 0032-7220

Rukopis zadany do tlače: 13. 6. 2013

Distribúcia: Pošta, a.s., L.K.

Permanent spol. s r. o. a

ARES, s. r. o.

Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatné tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk.

Objednávky prijíma L. K. Permanent spol. s r. o., Poštový priečinok č. 4, 834 14 Bratislava, č.t. 02 44453711.

ARES, s. r. o., Banšelova 4, 821 04

Bratislava, tel. 02/43414664

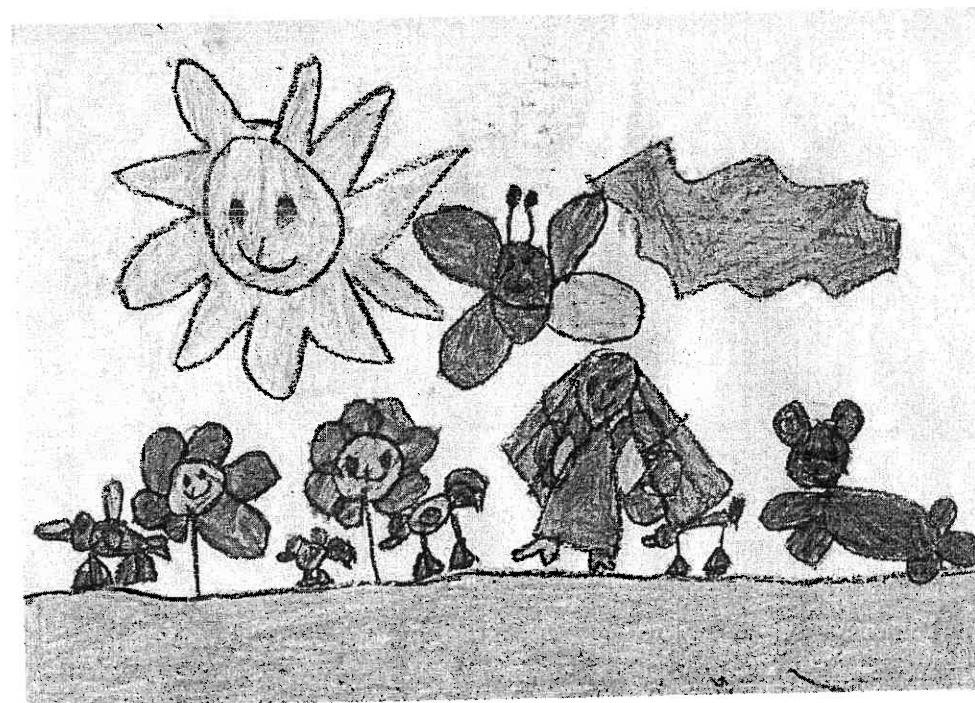
žurnalistov a ich dopisovateľov. Treba sa však zamyslieť nad nedostatkami: stagnácia obsahovej úrovne časopisov predškolských zariadení, ortografické priestupky na stránkach časopisov najmä prvého stupňa ZŠ. V periodikách stredných škôl sa nachádza nadbytok fotografického materiálu, redaktori uprednostňujú príspevky zo sveta – tie si podľa porotcu môžu nájsť vo verejnej tlači; časopis slúži študentom, mal by sa viac zamerať na príspevky o živote študentov a o škole.

Za plejádou posudzovaných časopisov sa skrýva aj obetavosť a majstrovstvo pedagógov, ktorí vedú svojich žiakov a študentov k užitoč-

nej činnosti a dozerajú na vydávanie školského periodika. Patrí im náš obdiv a úcta.

V predošlých ročníkoch súťaže mohli prispieť k organizácii viacerí pracovníci Domu MS v Žiline. V tomto roku ležala všetka ťarcha prípravy, organizácie a zabezpečenia slávnostného vyhodnotenia, ktoré sa uskutočnilo na Radnici v Žiline, na pleciah Zuzany Miškovskej, poverenej riadením Domu MS v Žiline. Predovšetkým vďaka nej mala súťaž a jej vyhodnotenie nerušený priebeh.

Mgr. Mária Striššová
predsedníčka poroty

Problémové správanie detí

PaedDr. Milena Lipnická, PhD.

Je prirodzené, že malé deti skúšajú, čo všetko si môžu dovoliť, čo im prejde bez následkov a za čo už hrozí trest. Vo výchove však treba rozlišovať, čo je skutočným problémom a čo je iba dôsledkom neskúsenosti a experimentovania dieťaťa. Problémové správanie je negatívnym prejavom osobnosti a negatívnym javom v sociálnom prostredí, avšak vyžaduje pedagogicky pozitívne riešenia.

Oblasťou problémového správania detí sa bližšie zaoberá etopédia, ale aj školská psychológia. **Pedagogika psychosociálne narušených** (etopédia) je odborom špeciálnej pedagogiky. Zaoberá sa edukáciou, reedukáciou a celkovou výchovnou rehabilitáciou detí s problémami a poruchami správania. Problémové správanie detí býva výsledkom mnohých faktorov. Zväčša ide o sociálne, ekonomické, kultúrne, politické vplyvy a osobnostné faktory. To, či dieťa trpí poruchou správania, môže určiť iba odborník. (Határ, 2007) Preto **treba odlišovať problémové správanie dieťaťa od porúch jeho správania sa.**

Train (2001) **problémové správanie** charakterizuje ako opakujúce sa disociaľne, vzdorovité až agresívne správanie sa dieťaťa. V problémovom správaní vidí odchýlku v socializácii dieťaťa, ktoré nie je schopné rešpektovať normy správania na úrovni zodpovedajúcej jeho veku alebo úrovni jeho rozumových schopností. Problémové správanie spresňuje na škále od drobných priestupkov voči disciplíne, prejavov vzdoru či nadmernej plachosti a úzkosti, až po agresívne – útočné správanie sa.

Problémové správanie dieťaťa má predovšetkým tieto N (negatívne) znaky, prejavy:

- **neústupčivosť**, napriek mnohým prekážkam a známym pravidlám sa snaží dosiahnuť svoj cieľ a to bez ohľadu na iných, čím vstupuje do nedorozumení a konfliktov,
- **nepozornosť**, venuje sa podružnostiam, nepodstatným detailom alebo rýchlo prenáša

pozornosť z jedného objektu na druhý, čím nie je schopné vykonávať určitú činnosť v postupnosti a trpezlivo,

- **neprispôsobivosť**, nedokáže ľahko prechádzať od jednej činnosti k druhej, ťažko sa prispôbuje na nové prostredia aj ľudí, s problémami si plní úlohy a spolupracuje, vyvoláva emocionálne napätie, presadzuje sa na úkor iných, nie je schopné dodržiavať pravidelný režim napríklad ako je spánok, jedlo a iné,

- **neposlušnosť** nerado sa podriaďuje určitým pravidlám, občas ich vôbec nerešpektuje, ako keby nepočúvalo, čo mu dospelý hovorí, robí si čo chce samé a nie čo sa od neho očakáva,

- **náladovosť** neznáša zmeny, nemá rado prekvapenia, často strieda nálady a rýchlo sa nechá vyvíesť z emocionálnej rovnováhy, vytrvalo plače, kričí, hnevá sa, ubližuje iným aj sebe ap.,

- **nevyspytateľnosť**, nedajú sa predvídať reakcie na podnety a ani impulzy k náhlým zmenám v jeho správaní sa,

- **neposednosť** nevydrží dlho na jednom mieste, stále sa pohybuje a nevie dlhšie sedieť pri učení sa, čím nedokáže sústrediť pozornosť a ani ju udržať.

Aby išlo o problémové správanie, N(negatívne) znaky dominujú v správaní dieťaťa:

- dlhodobé,
- často sa opakujú,
- majú vysoký stupeň a silu pôsobenia na iných.

Negatívne znaky problémového správania dieťaťa sú pre okolie rušivé, emocionálne alebo fyzicky zraňujúce, ale **dajú sa zvládnuť vhodným výchovným zásahom rodičov a učiteľov.**

Problémové správanie je prvou fázou vývinu porúch správania sa dieťaťa, ktoré už nie je možné riešiť len bežným výchovným pôsobením rodiča a učiteľa. Poruchy správania si vyžadujú špeciálny terapeutický a výchovný prístup, teda pomoc viacerých odborníkov.

Poruchy správania sú rozličné, zjavné i skryté. Je ich niekoľko druhov, majú svoje typické i združené prejavy aj príčiny. Spôsobujú problémy v sociálnom prostredí, v emocionalite a sociabilite dieťaťa. Niektoré z nich sú ďalej opísané.

Disociaľne poruchy správania sú charakteristické nápadnosťou a odchýlkami v správaní sa dieťaťa navonok, drobným porušovaním noriem, ktoré nemajú závažný dopad na pôvodu správania ani na spoločnosť. Ide o problémy v adaptácii, hyperaktivitu, detské kľamstvo, vzdorovitost', neposlušnosť a agresivitu.

Asociaľne poruchy správania odlišujú dieťa od iných detí, pretože sa u neho opakovane a často vyskytujú aj sa postupne zhoršujú. Dieťa porušuje spoločenské a morálne normy, ale nie právne normy. Dieťa vníma svoje správanie ako pozitívne (subjektívny pohľad), ale v podstate sebe škodí (objektívny pohľad). Je panovačné, agresívne, ironické, podceňuje ostatných, porušuje pravidlá správania sa. Asociaľne správanie sa prejavuje útekmi, záškoláctvom, túlaním sa, formami závislosti a sebaškodzovaním.

Antisociaľne poruchy správania sú zvlášť patologické, pretože sú porušované právne normy spoločnosti. Dieťa zámerne pôsobí proti pravidlám a hodnotám určitej skupiny. Útočí na spolužiakov, poškodzuje a berie im veci, zosmiešňuje ich. Má snahu dominovať nad ostatnými a určovať pravidlá aj násilným spôsobom. Jeho správanie sa vyznačuje krádežami, vandalizmom, sexuálnymi deviáciami. (Vašek, 2005)

U dieťaťa v predškolskom období sa objavujú len disociaľne poruchy, pretože k iným nie je emocionálne, sociálne a ani kognitívne zrelé. Disociaľne poruchy sa prejavujú problémovým správaním, ale závažnejšieho charakteru. S týmto si učiteľ nedokáže poradiť, ak nemá oporu a pomoc odborných zamestnancov a rodičov.

Problémové správanie detí v rámcoch N (negatívnych) znakov je časté a učiteľ ho musí zvládať pedagogickými prostriedkami. Ide to ľahšie, ak problematiku dôsledne študuje, radí sa s odborníkmi a úzko spolupracuje s rodičmi dieťaťa. Zjednocovanie sa učiteľov a rodičov vo výchove detí s problémovým správaním znamená, že sa postupne učia zvládať **negatívne (N) prejavy správania, pedagogicky pozitívnymi (P) riešeniami**. Je ich veľké množstvo a predovšetkým sa vzťahujú na konkrétne prejavy problémov. Nemôžu byť rovnako negatívne ako správanie dieťaťa, pretože je známe, že agresivita plodí agresivitu a negatívne vplyvy nie sú výchovnými vplyvmi. Ide hlavne o nápravu prejavov problémového správania, pretože učiteľia nie vždy majú dosah na odstránenie jeho príčin, avšak môžu ho meniť, upravovať postupmi a spôsobmi, ktoré sú v súlade s dobrými mravmi, príjemnými pocitmi a rozumnými pravidlami.

Literatúra

Határ, P.: *Agresia žiakov očami sociálneho pedagóga*. Nitra: Pedagogická fakulta UKF, 2007. 83 s. ISBN 978-80-8094-103-1.

Lipnická, M.: *Pedagogické možnosti zvládania problémového správania sa žiakov*. In Naša škola. ISSN 1335-2733, 2009, ročník 13, č. 2, s. 6-12.

Train, A.: *Nejčastejšie poruchy chování dětí*. Praha: Portál, 2001. 198 s. ISBN 80-7178-503-2

Vašek, Š.: *Základy špeciálnej pedagogiky*. Praha: Vysoká škola Jana Amose Komenského s. r. o., 2005. 142 s. ISBN 80-86723-13-5.

Kontakt:

Milena Lipnická
Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky PF UMB
Banská Bystrica
e-mail: milena.lipnicka@umb.sk